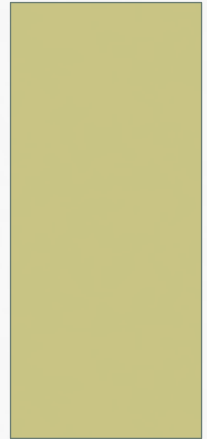

FİNANSAL MUHASEBE

3-4-5. HAFTA

DERS PLANI

TEMEL MALİ TABLOLAR

- **Bilanço**
- **Gelir Tablosu**

BİLANÇO VE GELİR TABLOSU

4. BÖLÜM

BİLANÇO (Balance Sheet)

Burada ifade edilen 'an', bilançonun düzenlendiği tarihtir. Bu tarih, herhangi bir gün olabilir.

- Bilanço, bir işletmenin belirli bir **andaki varlıkları** (dönen varlıklar + duran varlıklar) ile bu varlıkların **kaynaklarını** (kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar + özkaynaklar) ve ek olarak **faaliyet sonuçlarını** (kâr ya da zarar) muhasebe kurallarına, ilkelerine ve ilgili kanunların hükümlerine uygun ve karşılıklı tutarlar olarak gösteren iki yanlı bir çizelgedir.

BİLANÇO

Bilançonun tanımdan yola çıkılarak özellikleri aşağıdaki gibi ifade edilebilir:
Bilanço;

- Bir işletme için düzenlenir,
- Belirli bir an itibariyle düzenlenir,
- Varlık ve bu varlığın kaynak durumunu ayrı ayrı gösterir,
- Faaliyet sonucunu gösterir,
- Muhasebe kural ve ilkelerine uygun olarak oluşturulur.

BİLANÇO

Bilanço temel denklemi daima birbirine eşit ağırlık taşıyan bir teraziye benzetilmiştir. Gerçekte bilançonun iki kefeli teraziye benzerliği vardır. Bu iki kefe aynı ağırlıkta yani dengede olmalıdır. Ancak bilançonun bir yanına mallar öte yanına bunları tartacak ağırlıklar konup tartılmaz. Bilançoda **varlık ve kaynaklar** karşılıklı olarak yer alır ve denkleştirilir.

BİLANÇO

- ***BİLANÇO EŞİTLİĞİ***

(Bilanço Temel Denklemi / Muhasebe Temel Denklemi)

Varlıklar = Kaynaklar

Aktif = Pasif

Dönen Varlıklar + Duran Varlıklar = Özkaynaklar + Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar + Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

BİLANÇO

Bilançoda sol ve sağ olmak üzere iki taraf vardır. Bilançonun sol tarafına **aktif**, sağ tarafına da **pasif** denir.

Muhasebe açısından aktif “işletmenin varlıklarının nerelere yatırıldığını” gösterir. Muhasebe açısından pasif ise “işletmenin varlıklarının hangi kaynaklardan sağlandığını” gösterir.

Bilançonun başlıca iki gösterim şekli vardır. Bunlardan birisi **hesap tipi bilanço**, diğeri ise **rapor tipi bilanço**dur.

Hesap tipi (account form) bilanço, sol tarafta aktifin, sağ tarafta pasifin yer alması ile oluşan bilanço

dur. ‘T’ sembolü ile gösterilen hesap tipi bilançolar İngiltere dahil Kara Avrupası, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye’de uygulanmaktadır.

BİLANÇO

Hesap Tipi Bilanço

Aktif (Yatırım)

“E” İşletmesi’nin ... Tarihli Bilançosu

Pasif (Kaynak)

I. DÖNEN VARLIKLAR

II.DURAN VARLIKLAR

Aktif Toplamı

I. KISA VADELİ YABANCI
KAYNAKLAR

II. UZUN VADELİ YABANCI
KAYNAKLAR

III. ÖZKAYNAKLAR

Pasif Toplamı

BİLANÇO

Bilanço bir dönemin gelirini ve giderini göstermez. Ancak dönemsonunda gelir gider farkını ortaya koyan kâr ya da zarara ait kalemler bilançoya eklenir. Kâr / zararın bilanço eşitliğine etkisi aşağıda gösterilmiştir.

Aktif	Bilanço	Pasif
		Kâr

Aktif	Bilanço	Pasif
Zarar		

BİLANÇO

Aşağıda yeni kurulan bir işletmede ticari işlemlerin “bilanço temel denklemi” üzerindeki etkileri belirtilmiştir.

Örnek: "E" İşletmesi, 1.10.201. tarihinde 5.000,-TL nakit para ile işe başlamıştır.

Aktif		“E” İşletmesi’nin 1.10.201. Tarihli Kuruluş Bilançosu		Pasif	
I. DÖNEN VARLIKLAR				III. ÖZKAYNAKLAR	
A. Hazır Değerler				A. Ödenmiş Sermaye	
1.Kasa	5.000,-			1.Sermaye	5.000,-
Aktif Toplamı	<u>5.000,-</u>			Pasif Toplamı	<u>5.000,-</u>

Bilanço Kalemi

HESAPLAR VE KAYIT YÖNTEMLERİ

5. BÖLÜM

HESAP

Hesap, aynı türden olan mali nitelikli işlemleri bir araya toplayan ve bunlardaki artış ve azalışları izleyen iki yanlı bir çizelgedir.

Ticari hayatta mali nitelikli olaylarda sık sık değişiklikler meydana gelmektedir. Her değişikliğin o anda bilanço ile gelir tablosuna yansıtılması, kayıt tekniği yönünden mümkün olamamaktadır. Bu bakımdan **aynı nitelikteki işlemleri belirli kurallara göre düzenlenecek çizelgelerde izleme** yoluna gidilir. Bu çizelgelere muhasebe dilinde 'hesap' adı verilir. Bu çizelgeler sayesinde mali nitelikli olayları kayda alırken yeni bilanço ya da gelir tablosu hazırlamak yerine ilgili olayın etkilediği kalemleri değiştirilmesi yeterli olacaktır. Bilanço ve gelir tablosu ise yine bu çizelgelerden yararlanılarak gerektiğinde hazırlanacaktır.

HESAP

Hesaplar iki yanlıdır. Hesabın **sol** yanına **borç**, **sağ** yanına da **alacak** denir. Hesaplara kayıt yapılırken sol, sağ ya da giren ve çıkan sözcükler kullanılmaz. Bunun yerine herhangi bir hesabın sol yanına hesabın 'borcu' ya da "borç yanı", sağ yanına da hesabın 'alacağı' ya da "alacak yanı" denilir. Hesabın her iki yanı cebirsel olarak birbirine zıttır (karşıt).

Her hesap bir araya topladığı işlem çeşidinin adını taşır. Örneğin, para giriş ve çıkışlarının takip edildiği hesaba Kasa Hesabı, ticari mal giriş ve çıkışlarının takip edildiği hesaba Ticari Mallar Hesabı denilmektedir.

Borç	Kasa Hesabı	Alacak

Hesaplara İlişkin Deyimler

Hesap Açmak: Mali nitelikli işlemin oluşturduğu etkiye göre; ilgili hesabın borç ya da alacak yanına ilk kez rakam yazılmasına denir. Eğer bir mali nitelikli işlem hesabın sol yanına yazılıyorsa, hesaba borç yazmadan, borç geçirmeden ya da borç kaydetmeden; sağ yanına yazılıyorsa, hesaba alacak yazmadan, alacak geçirmeden ya da alacak kaydetmeden söz edilir. Burada şu noktaya dikkat edilmelidir. Hesaba borç ya da alacak yazma ile işletmeye borç ya da alacak yazma arasında bir ilişki yoktur.

Borç	Kasa Hesabı	Alacak
100,-		
	(Kasa Hesabını Açma)	

Borç	Borç Senetleri Hesabı	Alacak
		150,-
	(Borç Senetleri Hesabını Açma)	

Hesaplara İlişkin Deyimler

Hesap Kapatmak: Bir hesabın borç tarafı ile alacak tarafı toplamalarının birbirine eşit olmasına denir.

Borç	Kasa Hesabı	Alacak
1.000,-		800,-
		200,-
<u>1.000,-</u>		<u>1.000,-</u>
<u><u>1.000,-</u></u>		<u><u>1.000,-</u></u>

Hesaplara İlişkin Deyimler

- **Hesap Kalanı (Bakiye ya da Kalıntı):** Herhangi bir hesapta borç yanı ile alacak yanı arasındaki farka denir. Herhangi bir hesabın borç yanının toplamı, alacak yanının toplamından büyük olması durumunda borç kalanından; alacak yanının toplamı, borç yanının toplamından büyük olması durumunda ise alacak kalanından söz edilir.

Borç	Kasa Hesabı	Alacak
Borç Toplamı	Alacak Toplamı	
	Borç Kalanı	

Borç	Satıcılar Hesabı	Alacak
Borç Toplamı	Alacak Toplamı	
Alacak Kalanı		

KAYIT YÖNTEMLERİ

İKİ YANLI KAYIT YÖNTEMİ

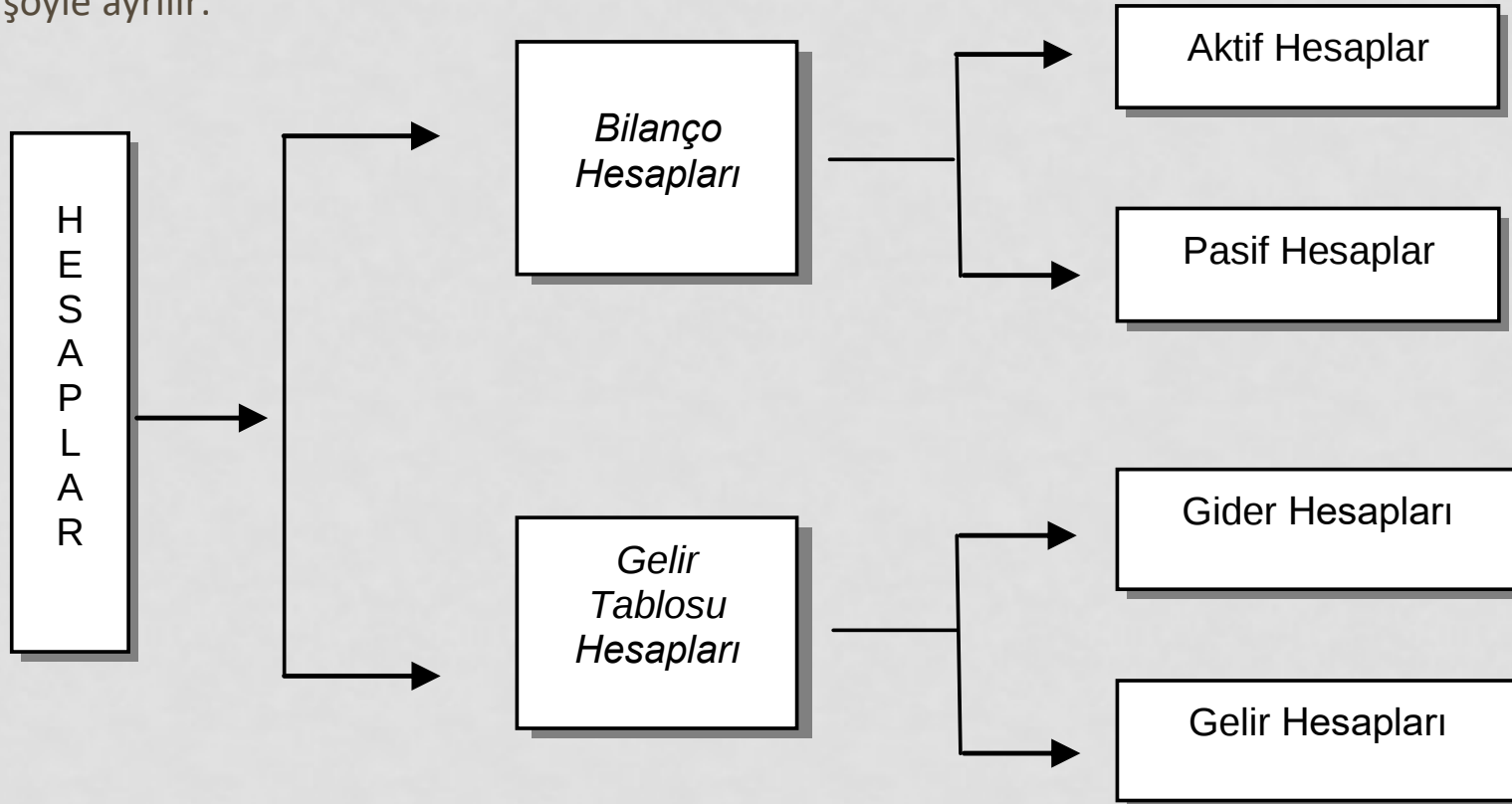
İki yanlı kayıt yöntemi, bilançonun aktif toplamı eşittir pasif toplamı dengesinden hareketle her vakayı **bir hesabın (ya da hesapların) borç yanına ve karşı bir hesabın (ya da hesapların) alacak yanına yazmak**, başlangıçtaki dengenin her an devamını sağlamak ve istenilen dönemin varlık, kaynak, gelir ve gider durumunu tespit için tutulan düzenli ve akla uygun yoldur.

İki yanlı kayıt yöntemi, tek yanlı kayıt yönteminin aksine işletme yöneticilerine ayrıntılı bilgi verebilmektir. Ayrıca, değer hareketleriyle birlikte bu hareketlerden doğan sonucu yani **dönem karı ve zararını açıkça gösterebilmektedir**.

Kanunlarımızda **iki yanlı kayıt yöntemi "bilanço esası"** olarak adlandırılmıştır. Bilanço esasında birçok defter vardır. Defterlerin çok sayıda olması bu yöntemin bir özelliğini oluşturur. Bunun sonucunda da çeşitli defterler arasında ilmi ve akla uygun bağlar oluşur.

İKİ YANLI KAYIT YÖNTEMİNDE HESAPLAR

Hesaplar genel olarak mali tablolara göre; **bilanço** ya da durum hesapları ile **gelir tablosu** ya da başarı hesapları olmak üzere iki gruba ayrılır. Bilanço hesapları işletmenin belirli bir **andaki varlık ve kaynak** durumunu gösterir. Gelir tablosu hesapları ise işletmenin belirli bir dönemindeki **giderlerini ve gelirlerini** gösterir. Bu açıklamalara göre, iki yanlı kayıt yöntemi içinde hesaplar şöyle ayrılır:

MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA TEBLİĞİ

Muhasebede ihtiyaca göre çeşitli hesaplar açılarak kayıtlar yapılır. Hesapların açılma ölçüsü ise işletmenin yaptığı işe göre değişir. Türkiye'de 1.1.1994 tarihinden itibaren tüm işletmelerde Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği'ndeki "Tekdüzen Hesap Planı"na uyma zorunluluğu getirilmiştir.

İşletmeler, muhasebe düzenlerini tekdüzen **hesap çerçevesi** ve **hesap planı** doğrultusunda kurmak zorundadırlar.

Hesap çerçevesi: Bir ülkede bulunan işletmelerin hesaplarını belirli bir anlamda belirli bir sistem içinde bölümleyen, bu bölümleri kesin olarak sınırlayan ve açıklayan genel bir yönergesidir. Hesap çerçevesinde yalnız hesap sınıfları ile hesap grupları belirtilir ve açıklanır.

Hesap planı: İşletmelerde tutulan hesapları, belirli bir anlamda, belirli bir sistem içinde, amaca, plana ve kontrole uygun bir şekilde bölümleyen, bu bölümleri kesin olarak sınırlayan ve açıklayan aynı vakaların sürekli olarak hep aynı hesaplara işlenmesini sağlayan özel bir yönergedir. Hesap planında ise derinliğe, ayrıntılara inilir, defteri kebir hesapları ile yardımcı hesaplar tanımlanır ve kesin olarak açıklanır.

TEKDÜZEN HESAP ÇERÇEVESİ

Tek düzen hesap çerçevesi, hesap sınıflarını ve hesap gruplarını şu şekilde belirlemiştir.

HESAP SINIFLARI

1. DÖNEN VARLIKLAR

2. DURAN VARLIKLAR

Aktif
Hesaplar

3. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

4. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

5. ÖZKAYNAKLAR

Pasif
Hesaplar

6. GELİR TABLOSU HESAPLARI

7. MALİYET HESAPLARI

8. .

9. NAZIM HESAPLAR

TEKDÜZEN HESAP ÇERÇEVESİ

HESAP GRUPLARI

1. DÖNEN VARLIKLAR	21.
10. HAZIR DEĞERLER	22. TİCARİ ALACAKLAR
11. MENKUL KIYMETLER	23. DİĞER ALACAKLAR
12. TİCARİ ALACAKLAR	24. MALİ DURAN VARLIKLAR
13. DİĞER ALACAKLAR	25. MADDİ DURAN VARLIKLAR
14	26. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
15. STOKLAR	27. ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
16.	28. GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
17. YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ	29. DİĞER DURAN VARLIKLAR
18. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	
19. DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	
2. DURAN VARLIKLAR	
20.	

TEKDÜZEN HESAP ÇERÇEVESİ

HESAP GRUPLARI

3. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	45.
30. MALİ BORÇLAR	46.
31.	47. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
32. TİCARİ BORÇLAR	48. GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER
33. DİĞER BORÇLAR	TAHAKKUKLARI
34. ALINAN AVANSLAR	49. DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
35. YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM	5. ÖZKAYNAKLAR
HAKEDİŞLERİ	50. ÖDENMİŞ SERMAYE
36. ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER	51.
YÜKÜMLÜLÜKLER	52. SERMAYE YEDEKLERİ
37. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	53.
38. GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER	54. KAR YEDEKLERİ
TAHAKKUKLARI	55.
39. DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	56.
4. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	57. GEÇMİŞ YILLAR KARLARI
40. MALİ BORÇLAR	58. GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
41.	59. DÖNEM NET KARI (ZARARI)
42. TİCARİ BORÇLAR	
43. DİĞER BORÇLAR	
44. ALINAN AVANSLAR	

TEKDÜZEN HESAP ÇERÇEVESİ

HESAP GRUPLARI

6. GELİR TABLOSU HESAPLARI

60. BRÜT SATIŞLAR

61. SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)

62. SATIŞLARIN MALİYETİ (-)

63. FAALİYET GİDERLERİ (-)

64. DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR

65. DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

66. FİNANSMAN GİDERLERİ (-)

67. OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR

68. OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

69. DÖNEM NET KARI (ZARARI)

7. MALİYET HESAPLARI

7/A SEÇENEĞİ

70. MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI

71. DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

72. DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ

73. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

74. HİZMET ÜRETİM MALİYETİ

75. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

76. PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

77. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

78. FİNANSMAN GİDERLERİ

7/B SEÇENEĞİ

79. GİDER ÇEŞİTLERİ

8. (SERBEST)

9. NAZIM HESAPLAR

TEKDÜZEN HESAP PLANI

- Hesap kodu olarak 1 haneli sayı hesap sınıfını, 2 haneli sayı hesap grubunu ya da kümesini, 3 haneli sayı ise hesabı simgeler.
- Hesap çerçevesinde yalnız hesap sınıfları ile hesap grupları belirtilir ve açıklanır. ***Hesap planında ise derinliğe, ayrıntılara inilir, defteri kebir hesapları ile yardımcı hesaplar tanımlanır ve kesin olarak açıklanır.***
- Tebliğ'deki hesap planında hesaplar şu şekilde ele alınmıştır.

HESAPLARIN İŞLEYİŞ KURALLARI

Mali nitelikli bir işlemin ilgili hesaba kaydında, hesabın hangi tarafının artışlar, hangi tarafının azalışlar için kullanılacağını bilmesi gerekir. Artış ve azalışların bir hesabın hangi yanına kaydedileceğini o hesabın niteliği belirler.

Hesaplar, **borç ve alacak olmak üzere iki yanlıdır**. Kayıt yapılırken göz önünde bulundurulacak en önemli husus, kaydın hesabın borç yanına mı yoksa alacak yanına mı yapılacağıdır.

İşlemlerin hangi hesaba ve hesabın hangi yanına kaydedileceğinin daha iyi anlaşılabilmesi için **bilanço hesapları ile gelir tablosu hesaplarına ait işleyiş kurallarının** bilinmesi gereklidir.

HESAPLARIN İŞLEYİŞ KURALLARI

AKTİF HESAPLAR

Borç	Aktif Hesaplar	Alacak
Dönembaşı mevcudu		Azalışlar
Artışlar		Dönemsonu mevcudu

Bu hesaplar ya borç kalanı verirler ya da kalan vermezler. Borç kalanı vermeleri halinde, o hesabın temsil ettiği işletme varlığının o tarih itibariyle olması gereken tutarını gösterir.

Kalan veren aktif hesaplar dönem sonlarında kalan kadar - ki bu aynı zamanda dönemsonu mevcudu demektir - alacaklandırılmak suretiyle kapatılır. Yeni dönemde ise mevcut kadar borç kaydı yapılarak açılmış olur.

HESAPLARIN İŞLEYİŞ KURALLARI

PASİF HESAPLAR

Borç	Pasif Hesaplar	Alacak
Azalışlar		Dönembaşı mevcudu
Dönemsonu mevcudu		Artışlar

Bu hesaplar ya alacak kalanı verirler ya da kalan vermezler. Alacak kalanı vermeleri halinde, o hesabın temsil ettiği işletme kaynaklarının o tarih itibariyle olması gereken tutarını gösterir.

Kalan veren pasif hesapları dönem sonlarında kalan kadar - ki bu aynı zamanda dönemsonu mevcudu demektir - borçlandırılmak suretiyle kapatılır. Yeni dönemde ise mevcut kadar alacak kaydı yapılarak açılmış olur.

HESAPLARIN İŞLEYİŞ KURALLARI

GİDER HESAPLARI

Borç	Gider Hesapları	Alacak
Artışlar		Azalışlar

Bu hesaplar ya borç kalanı verirler ya da kalan vermezler. Borç kalanı vermeleri halinde, o hesabın temsil ettiği giderlerin o tarih itibariyle olması gereken tutarını gösterir.

Kalan veren gider hesapları dönem sonlarında kalan kadar - ki bu aynı zamanda yapılan giderlerin toplamı demektir- alacaklandırılmak suretiyle 690 Dönem Kârı ya da Zararı Hesabına aktarılarak kapatılır.

Gider hesaplarının **sadece borç yanına kayıt yapılır**. Düzeltme kayıtları ile kapatma kayıtları dışında gider hesaplarının alacak yanına kayıt yapılmaz.

HESAPLARIN İŞLEYİŞ KURALLARI

GELİR HESAPLARI

Borç	Gelir Hesapları	Alacak
Azalışlar		Artışlar

Bu hesaplar ya alacak kalanı verirler ya da kalan vermezler. Alacak kalanı vermeleri halinde, o hesabın temsil ettiği gelirlerin o tarih itibariyle olması gereken tutarını gösterir.

Kalan veren gelir hesapları dönem sonlarında kalan kadar - ki bu kalan aynı zamanda yapılan gelirlerin toplamı demektir- borçlandırılmak suretiyle 690 Dönem Kârı ya da Zararı Hesabına aktarılarak kapatılır.

Gelir hesaplarının **sadece alacak yanına kayıt yapılır**. Düzeltme kayıtları ile kapatma kayıtları dışında gelir hesaplarının borç yanına kayıt yapılmaz.

ÖRNEK HESAPLAR

1. Aktif Hesaplar

B 100 Kasa Hesabı A

+	-
işletmenin kasasına TL girisleri	TL çıkışları

B 101 Alınan çekler H. A

+	-
Alınan vadesiz çekler	Tahsil veya ciro edilen çekler

B 102 Bankalar Hesabı A

+	-
TL mevduat hesabına nakit girisleri (Alınan havale/ EFT vb.)	TL mevduat hesabından nakit çıkışları (Yapılan havale/EFT vb.)

B 120 Alıcılar Hesabı A

+	-
müşterilere mal satışından kaynaklanan (vadesiz) ticari alacaklar (senetli)	Tahsil edilen alacaklar

B 121 Alacak Senetleri H. A

+	-
müşterilere mal satışı dolayısıyla alınan x bono x poliçe x vade: çekler	Tahsil veya ciro edilen senetler

B 153 Ticari mallar Hesabı A

+	-
Satın alınan ticari malların	Satılan ticari malların maliyeti: (STMM)
x Alış Bedeli: x Alış giderleri (Nakliye, Sigorta, komisyon, kumruk vergisi vb...)	Alış iadesi Alış iskontosu
Alış maliyeti	Satış iadesi (maliyet bedeli ile)

B 252 Binalar H. A

+	-
Satın alınan veya inşa edilen binaların maliyet bedeli:	

B 254 Tasatlar H. A

+	-
Satın alınan tasatların maliyet bedeli:	

B 321 Borç Senetleri H. A

-	+
ödenen senetli borçlar	mal alışı dolayısıyla verilen (imzalanmış) x bono x poliçe x vade: çekler

B 500 Sermaye Hesabı A

-	+
	işletme sahibi tarafından konulan sermaye

2. Pasif Hesaplar

B 300 Bata Kredileri A

-	+
ödenen kred: borçları	Batılardan alınan hırzdan kısaca vade: i kred: borcu

B 320 Satıcılar Hesabı A

-	+
ödenen ticari borçlar	mal alışından kaynaklanan (vadesiz) ticari borçlar (senetli)

3. Gelir Hesapları

B 600 Yurtici Satışlar A

-	+
	Yurtici mal satış bedelleri

B 642 Faiz Gelirleri A

-	+
	işletme lehine tahakkuk eden mevduat faizleri

4. Gider Hesapları

B 610 Satıştan iadeler H. (-) A

+	-
Satış iadesi (satış Bedeli ile)	

B 611 Satış İskontoları (-) A

+	-
istekte bağlı olarak yapılan satış iskontoları	

B 612 Diğer İndirimler H. (-) A

+	-
x Zorunlu indirimler x sevk giderleri (satılan malların)	

B 621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti H. (-) A

+	-
STMM	Satış iadesi (maliyet Bedeli ile)

TİCARİ MALLARDAKİ DEĞER HAREKETLERİNİN KAYDEDİLMESİ

6. BÖLÜM

TİCARİ MALLARDAKİ DEĞER HAREKETLERİNİN KAYDEDİLMESİ

Ticari mal, hiçbir değişikliğe tabi tutulmadan alınıp satılan mala denir.

Tekdüzen Hesap Planı'nın uygulanması ile ticari mallarda meydana gelen değer hareketlerinin muhasebeye kaydedilmesinde **Çok Hesaplı Aralıksız Envanter Yöntemi** kullanılmaktadır.

Bu yöntemin «çok hesaplı» şeklinde nitelendirilmesinin sebebi, Tekdüzen Hesap Planı'nda ticari mallarla ilgili olarak birden fazla hesabın kullanılmasıdır. Bunlar;

153 Ticari Mallar Hesabı,

600 Yurtiçi Satışlar Hesabı,

601 Yurtdışı Satışlar Hesabı,

610 Satıştan İadeler Hesabı,

611 Satış İskontoları Hesabı,

612 Diğer İndirimler Hesabı,

621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı

TİCARİ MALLARDAKİ DEĞER HAREKETLERİNİN KAYDEDİLMESİ

153 Ticari Mallar Hesabı: Herhangi bir değişikliğe tabi tutulmadan satmak amacı ile işletmeye alınan ticari mallar ve benzeri kalemlerin izlendiği hesaptır.

Borç

153 Ticari Mallar Hesabı

Alacak

- İşe başlarken mevcut olan ticari mal
- Geçen faaliyet döneminden devreden ticari mal
- Satın alınan ticari mallar (alışlar)
- Satın alınan ticari malların maliyetine giren ödemeler (alış giderleri)
- Geri gelen ticari mallar (satış iadesi)
 - maliyet bedeli ile-
- Sayımda fazla çıkan ticari mallar

- Satılan ticari malların maliyeti
 - maliyet bedeli ile -
- Satın alınan ticari mallardan elde edilen iskontolar (alış iskontosu)
- Geri verilen ticari mallar (alış iadesi)
 - satın alınan bedel ile-
- Ticari mal fireleri
- Sayımda noksan çıkan ticari mallar

TİCARİ MALLARDAKİ DEĞER HAREKETLERİNİN KAYDEDİLMESİ

600 Yurtiçi Satışlar Hesabı: Yurtiçinde gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da alınacak olan toplam değerlerin izlendiği hesaptır.

601 Yurtdışı Satışlar Hesabı: Yurtdışında gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da alınacak olan toplam değerlerin izlendiği hesaptır.

Borç 600 Yurtiçi Satışlar Hesabı Alacak

	Yurtiçine satılan ticari malların satış bedelleri
--	---

Borç 601 Yurtdışı Satışlar Hesabı Alacak

	Yurtdışına satılan ticari malların satış bedelleri
--	--

TİCARİ MALLARDAKİ DEĞER HAREKETLERİNİN KAYDEDİLMESİ

610 Satıştan İadeler Hesabı (-): Satılan malların iade edilen bölümünün fatura tutarlarının izlendiği hesaptır.

611 Satış İskontoları Hesabı (-): Satış ile ilgili faturanın düzenlenip satışın gerçekleşmesinden sonra yapılan kasa iskontosu ile miktar ya da sürüm iskontosunun izlendiği hesaptır.

Borç	610 Satıştan İadeler Hesabı (-)	Alacak
- Geri gelen ticari mallar (satış iadesi) - satış bedeli ile-		

Borç	611 Satış İskontoları Hesabı (-)	Alacak
Satılan ticari mallarla ilgili olarak yapılan kasa ve miktar iskontoları		

TİCARİ MALLARDAKİ DEĞER HAREKETLERİNİN KAYDEDİLMESİ

612 Diğer İndirimler (-): Satıcı tarafından, alıcı hesabına, malın sevki sırasında ödenen giderleri ifade eden ve satılan mallara ait olan sevk giderleri, satılan malların hatalı ve noksan olması ya da taşıma sırasında hasara uğramış olması sebebiyle yapılması zorunlu indirimler ile satış vergileri ve benzerlerinin izlendiği hesaptır.

Borç

612 Diğer İndirimler Hesabı (-)

Alacak

- Satışla ilgili üstlenilen giderler (sevk giderleri)
- Zorunlu iskonto
- Satış vergileri

TİCARİ MALLARDAKİ DEĞER HAREKETLERİNİN KAYDEDİLMESİ

621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı (-): Herhangi bir değişikliğe tabi tutulmadan satmak amacıyla alınan ticari mallar ve benzeri kalemlerin maliyetinin izlendiği hesaptır. Satılan ticari malların maliyeti bir giderdir. Çünkü, satılan ticari mallar karşılığında satış bedelleri oluşmuştur. Depoda satılan ticari malın maliyeti tutarı kadar ticari mal azalmıştır.

Borç	621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı (-)	Alacak
- Satılan ticari malların maliyeti - maliyet bedeli ile-		- Geri gelen ticari mallar (satış iadesi) - maliyet bedeli ile-

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 1: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

1. "E" işletmesi, satıcı "A" dan ... Nr.lı fatura ile 600,-TL'lik ticari malı veresiye satın almıştır.

153 Ticari Mallar Hesabı	
1)	600,-

320 Satıcılar Hesabı	
	600,- 1)

2. "E" işletmesi, satın aldığı ticari malı depoya taşınması için araç sahibi Bay "E" ye taşıma bedeli olan 50,-TL'yi kasadaki mevcut paradan ödemiştir.

153 Ticari Mallar Hesabı	
1)	600,-
2)	50,-

100 Kasa Hesabı	
*	50,- 2)

** Kasa Hesabında bir miktar para olduğu varsayılmıştır.*

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 1: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

3. "E" işletmesi, ... Nr.lı fatura ile ticari malın **bir kısmını** alıcı "D" ye 800,-TL'ye veresiye satmıştır.

120 Alıcılar Hesabı	
3)	800,-

600 Yurtiçi Satışlar Hesabı	
800,-	3)

4. "E" işletmesi, ... Nr.lı fatura ile alıcı "D"ye sattığı ticari mal için 20,-TL sevk giderini kasadaki mevcut paradan ödemiştir.

100 Kasa Hesabı	
*	50,- 2)
	20,- 4)
	70,-

612 Diğer İndirimler Hesabı (-)	
4)	20,-

* Kasa Hesabında bir miktar para olduğu varsayılmıştır.

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 1: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

5. "E" İşletmesi, satın aldığı ticari malın 100,-TL'lik kısmını beğenmeyip satıcı "A" ya geri iade etmiş ve iade tutarını satıcı "A" ya olan borcundan düşmüştür.

153 Ticari Mallar Hesabı				320 Satıcılar Hesabı			
1)	600,-	100,-	5)	5) 100,-	600,-	1)	
2)	50,-						

6. "E" İşletmesi, alıcı "D" nin beğenmeyip iade ettiği satış bedeli 200,- TL olan ticari malı geri almış ve iade tutarını alıcı "D" den olan alacağından düşmüştür.

120 Alıcılar Hesabı				610 Satıştan İadeler Hesabı (-)			
3)	800,-	200,-	6)	6) 200,-			

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 1: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

7. "E" işletmesi, satın aldığı ticari malla ilgili olarak satıcı "A"dan 25,-TL'lik miktar iskontosu (alıcının belli tutarlar üzerinde alışlarda bulunarak satıcının mal sürümüne katkıda bulunmasından dolayı kendisine belli oran ya da tutarlarda yapılan indirim) almış ve iskonto tutarını satıcı "A" ya olan borcundan düşmüştür.

153 Ticari Mallar Hesabı				320 Satıcılar Hesabı			
1)	600,-	100,-	5)	5) 100,-	600,-	1)	
2)	50,-	25,-	7)	7) 25,-			

8. "E" işletmesi, sattığı ticari malla ilgili olarak alıcı "D"ye 60,-TL'lik kasa iskontosu (kredili satışlarda alıcının mal bedelini vadesinden önce ödemesi dolayısıyla, bu peşin ödeme karşılığında alıcıya belirli oranlarda yapılan indirim) yapmış ve iskonto tutarını alıcı "D" den olan alacağından düşmüştür.

120 Alıcılar Hesabı				611 Satış İskontoları Hesabı (-)			
3)	800,-	200,-	6)	8) 60,-			
		60,-	8)				

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 1: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

153 Ticari Mallar Hesabı

1)	600,-	100,-	5)
2)	50,-	25,-	7)
		125,-	
	650,-		

$$650,- \text{ TL} - 125,- \text{ TL} = 525,- \text{ TL}$$

9. Dönemsonu fiili ticari mal mevcudu **180,-TL**'dir.

Satılan Ticari Malın Maliyeti = Ticari Mallar Hesabı'nın Kalanı - Dönemsonu Ticari Mal Mevcudu

$$\text{Satılan Ticari Malın Maliyeti} = 525,-\text{TL} - 180,-\text{TL} = 345,-\text{TL}$$

153 Ticari Mallar Hesabı

1)	600,-	100,-	5)
2)	50,-	25,-	7)
		345,-	9)
		470,-	
	650,-		

621 Satılan Ticari Mal. Maliyeti Hesabı (-)

9)	345,-
----	-------

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 1: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

Brüt Satış Kârı = Yurtiçi Satışlar > [Satılan Malların Maliyeti + Satıştan İadeler + Satış İskontoları + Diğer İndirimler]

Brüt Satış Zararı = Yurtiçi Satışlar < [Satılan Malların Maliyeti + Satıştan İadeler + Satış İskontoları + Diğer İndirimler]

Brüt Satış Kârı = 800,-TL > [345,- TL+ 200,-TL + 60,-TL + 20,-TL] = 175,-TL

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 2: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

1. "E" işletmesi, satıcı "A" dan ... Nr.lı fatura ile 600,-TL'lik ticari malı veresiye satın almıştır.

153 Ticari Mallar Hesabı	
1)	600,-

320 Satıcılar Hesabı	
600,-	1)

2. "E" işletmesi, satın aldığı ticari malı depoya taşınması için araç sahibi Bay "E" ye taşıma bedeli olan 50,-TL'yi kasadaki mevcut paradan ödemiştir.

153 Ticari Mallar Hesabı	
1)	600,-
2)	50,-

100 Kasa Hesabı	
*	50,- 2)

** Kasa Hesabında bir miktar para olduğu varsayılmıştır.*

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 2: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

3. "E" işletmesi, ... Nr.lı fatura ile ticari malların 500,-TL maliyetli kısmını alıcı "D"ye 800,-TL'ye veresiye satmıştır.

120 Alıcılar Hesabı	
3a)	800,-

600 Yurtiçi Satışlar Hesabı	
	800,- 3a)

153 Ticari Mallar Hesabı	
1)	600,-
2)	50,-

621 Satılan Ticari Mal. Maliyeti Hesabı (-)	
3b)	500,-

Örnek 2: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

100 Kasa Hesabı		612 Diğer İndirimler Hesabı (-)	
*	50,- 2)	4)	20,-
	20,- 4)		
	70,-		

153 Ticari Mallar Hesabı				320 Satıcılar Hesabı			
1)	600,-	500,-	3b)	5)	100,-	600,-	1)
2)	50,-	100,-	5)				

* Kasa Hesabında bir miktar para olduğu varsayılmıştır.

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 2: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

6. "E" işletmesi alıcı "D"nin beğenmeyip iade ettiği 200,-TL'lik ticari malı geri almış ve iade tutarını alıcı "D" den olan alacağından düşmüştür. Geri gelen ticari malın maliyeti 125,- TL'dir.

120 Alıcılar Hesabı			
3a)	800,-	200,-	6a)

610 Satıştan İadeler Hesabı (-)		
6a)	200,-	

153 Ticari Mallar Hesabı			
1)	600,-	500,-	3b)
2)	50,-	100,-	5)
6b)	125,-		

621 Satılan Ticari Mal. Maliyeti Hesabı (-)			
3b)	500,-	125,-	6b)

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 2: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

7. "E" işletmesi, satın aldığı ticari malla ilgili olarak satıcı "A"dan 25,-TL'lik miktar iskontosu almış ve iskonto tutarını satıcı "A" ya olan borcundan düşmüştür.

153 Ticari Mallar Hesabı			
1)	600,-	500,-	3b)
2)	50,-	100,-	5)
6b)	125.-	25.-	7)

320 Satıcılar Hesabı			
5)	100,-	600,-	1)
7)	25,-		

8. "E" işletmesi, sattığı ticari malla ilgili olarak alıcı "D"ye 60,-TL'lik kasa iskontosu yapmış ve iskonto tutarını alıcı "D" den olan alacağından düşmüştür.

120 Alıcılar Hesabı			
3a)	800,-	200,-	6a)
		60,-	8)

611 Satış İskontoları Hesabı (-)			
8)	60,-		

ÖRNEK UYGULAMA

Örnek 2: "E" işletmesinin bir hesap döneminde ticari malla ilgili yaptığı işlemler şöyledir:

153 Ticari Mallar Hesabı

1)	600,-	500,-	3b)
2)	50,-	100,-	5)
6b)	125,-	25,-	7)
		625,-	
	775,-		

$$775,- \text{ TL} - 625,- \text{ TL} = 150,- \text{ TL}$$

9. Dönemsonu fiili ticari mal mevcudu **150,-TL**'dir.

Dönemsonu kalan fiili mal mevcudu, Ticari Mallar Hesabı'nın kalanına eşit olduğu için ayrıca bir kayıt yapılmasına gerek yoktur.

Aktif "E" İşletmesinin 01.01.2019 Tarihli Kuruluş Bilançosu Pasif

Kasa	50.000,-	Sermaye	400.000,-
Bankalar	20.000,-		
Binalar	250.000,-		
Taşıtlar	80.000,-		

400.000.-	400.000.-
-----------	-----------

400.000,-	400.000,-
-----------	-----------

400.000,-	400.000,-
-----------	-----------

400.000,-	400.000,-
-----------	-----------

400.000,-	400.000,-
-----------	-----------

400.000,-	400.000,-
-----------	-----------

400.000,-	400.000,-
-----------	-----------

400.000,-	400.000,-
-----------	-----------

400.000,-	400.000,-
-----------	-----------

12. İşletmenin karını/zararını hesaplayarak kapanış bilançosunu oluşturunuz.

$$8.000 - (500+4000+500+15000) = (12.000,-\text{TL}) \text{ Zarar}$$

Aktif "E" İşletmesinin 31.12.2019 Tarihli Kapanış Bilançosu Pasif

Kasa	32.500,-	Sermaye	400.000,-
Banakalar	20.500,-		
Binalar	250.000,-	-Dönem Net Zararı (12000,-)	
Taşıtlar	80.000,-		
Ticari Mallar	5.000,-		

<u>388.000</u>	<u>388.000</u>
----------------	----------------

153 Ticari Mallar Hesabı	
+	-
2)23.000,-	2.000,- (5
	1.000,- (7
	15.000,- (11

120 Alıcılar Hesabı	
+	-
3) 8.000,-	4.000,- (6
	4.000,- (10
<u>8.000,-</u>	<u>8.000,-</u>

611 Satış İskontoları H. (-)	
+	
8) 500,-	
	+
621 STMM H. (-)	

STMM = Ticari Mallar Hs.nın Borç Kalanı - Dönenson Fiili Mal Mevcudu
= 20.000 - 5.000 = 15.000.-TL

11) 15.000,-